

Pri 2033

Leh Celotna. P. III. 44

Leto II.

Št. 2.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE ZVEZE
ZA PRIMORSKO.

1 9 4 4

OB 26. LETNICI RDEČE ARMADÉ

Dne 23. februarja praznuje Rdeča Armada 26. letnico svojega obstoja. Na ta veliki dan slavimo rojstvo sovjetske Rdeče Armade, ki so si jo v letu 1918 ustvarili Sovjeti pod vodstvom Komunistične Partije boljševikov.

Rdeča Armada dete sovjetskega naroda je zrasla iz ljudstva in se tudi bori za ljudstvo in njegove interese. Delavsko kmečka armada pa se ne bori samo za pravice sovjetskih narodov, ampak tudi za pravice vseh zatiranih svobodoljubnih narodov sveta. Ona je tista, ki nam je največja opora in svetel vzgled v naši narodno-osvobodilni borbi. Po hrabrem vzgledu in primeru herojstva bratske slovanske Rusije stopamo tudi mi v zadnjo fazo naše borbe.

In ob proslavi tega velikega dne vse primorske žene obljubljam in zagotavljam, da bomo vzgajale svoje sinove po svetlem vzgledu naših hrabrih rdeče-armejev.

Naj živi veliki vođitelj vseh slovanskih narodov in maršal Rdeče Armade tovariš S T A L I N!

Naj živi nepremagljiva R D E Č A A R M A D A, ki prinaša svobodo vsem zatiranim in izkoriščanim!

VTI/I / PRVE POKRAJIN/KE KONFERENCE /PŽZ ZA PRIMOR/KO

D drugega februarja so prvič v zgodovini zborovale zastopnice antifasistk cele Primorske. Prišle so žene od povsod: iz Slovenske Benečije, Vipavske, Goriške, Trsta, Tolmina, Istre, Brkinov in Krasa. Vse srečne in zadovoljne so bile, saj so prvič v svojem življenju imele priliko povedati in izkazati vso ljubezen ter zaupanje do naroda

in do svojega narodnega vodstva.

Vsem, ki so se udeležili, je zapustila močnejše vtise. Skozi usta stotine delegatk je govorila Primorska, 25 let teptana in poniževana od barbarskega fašizma. Primorska, ki je bila 25 let boj za svoj narodni obstoj, za ohranitev materinega jezika. Primorska, ki se je z vsem srcem oklenila naše narodno-osvobodilne borbe, v kateri vidi edino jamstvo za svojo svobodo in svobodo vsega slovenskega naroda. In naše žene so največ trpele pod barbarskim zatiranjem tujca. Najbolj so občutile narodno in socialno zatoranje. Z bolestjo so gledale kako so jim fašisti trgali iz naročja otroke in jih oblačili v svoje fašistične uniforme, kako je propadal dom in kako so fašisti stezali roko po slovenski zemlji. In niti za trenutek se niso prenehale boriti, niti za trenutek niso omahovale.

Vsa ta borbenost, vse hrepenenje po svobodnem življenju je prišlo do izraza na tej konferenci, ki je izzvenela kot močnejši poziv vsem poštenim slovenskim materam in ženam, ki mogoče še stojijo ob strani, da podpro našo pravično in junško narodno-osvobodilno borbo, ter kot obsodba in prokletstvo vsem tistim, ki slabe ali ki se bore na strani sovražnika. Iz izpovedi primorskih mater je prihajala na dan vsa ljubezen, ki jo goji do naše narodne vojske in do njenega velikega voditelja, maršala tovariša T i t a . Izrazile so svojo hvaležnost naši narodni vojski, ki je s svojimi žrtvami dosegla, da je danes Primorska s Slovensko Benečijo in Istro del nove Jugoslavije. Vzkliki "Živela naša vojska", "Živel tovariš T i t o !" ki se niso hoteli poleči so bili jasen dokaz, kako primorsko ljudstvo ljubi svojo vojsko in svojega velikega voditelja, ki je posebljen izraz naše velike narodno-osvobodilne

borbe.

Obenem so izrekle vso svojo veliko hvaležnost bratski Sovjetski Zvezi, ki daje mogočno podporo naši borbi. S tem, kar njena s slavo ovenčana Rdeča Armada zadaja hitlerjevskim tolпам smrtna udarce in jih goni proti zapadu, približuje dan končne osvoboditve za vse zaslužnjene narode. Navdušenega vzklikanja "Živela Rdeča Armada; Živel tovariš S t a l i n !" ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Primorske matere so s ponosom pripovedovale o svojih padlih sinovih in možeh. Mlade žene so samozavestno govorile o svojih dragih, ki so padli za domovino kot junaki. Ponosno in veličastno je spregovorila mati "Junakinja" o svojih dveh padlih sinovih. Iz njenih besed je izzvenela zavest, da so žrtve naših najdražjih prinesle in prinašajo velike sadove za naš narod.

Veliko zaupanje so izrazile vodstvu narodov Jugoslavije, AVNOJ-u in našemu narodnemu vodstvu Izvršnemu odboru OF, v katerih vidijo jamstvo za srečnejšo bodočnost slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije v novi federativni, svobodni Jugoslaviji, zgrajeni na bratstvu in enakopravnosti vseh njenih narodov.

Izrazile so svojo hvaležnost Centralnemu komitetu Komunistične Partije Slovenije, brez katerega ne bi bilo veličastne borbe slovenskega naroda za svobodo in srečnejše življenje. KPS je bila edina zmožna v najtežjih trenutkih slovenskega naroda povezati ves slovenski narod v Osvobodilno fronto in ga povesti v borbo proti okupatorju. Komunisti so bili in so najboljši in najpožrtvovalnejši borci v vrstah naše narodno-osvobodilne borbe. Enoglasno so izrekle svoje zaupanje in priznanje KP kot voditeljici narodno-osvobodilne borbe.

Pripovedovale so o svojem upanju, da bo prinesla Primorski rešitev bivša Jugoslavija. Toda v aprilu 1941 se je do kraja pokazala vsa gnoba nekdanje jugoslovanske vlade, ki je narod v najtežjih trenutkih zapustila in odšla na varno. Iz grl vseh navzočih žena je zadonela enoglasno obsodba jugoslovanske begunske vlade s kraljem Petrom II. na čelu. "Oni so tisti, ki so nas izkoristili, prodali in zanetili bratomorno klanje", je odnevalo po dvorani. Postavile so zantevo, da zavezniki priznajo nase novo vlado s tov. Titom na čelu, ter obsodijo izdajalsko begunsko vlado in kralja Petra.

Z ogorčenjem so obsodile Mihailovića in nje gove četnike in z zaničevanjem in gnusom so govorile o Rupniku in njegovih švabobrancih, ki pomagajo Hitlerju uničevati naš narod. Vse delegatke so bile globoko pretresene, ko je neka tovarišica pripovedovala o grozotah, ki jih počenjajo Nemci skupno z izdajalskimi švabobranci v Ljubljani. Noč za nočjo vozijo ljudi v zapore. Žene posiljajo v Berlin, moške pa v Dachau, ki ga ime nujejo večni ogenj slovanstva. V tem taborišču noč in dan gori krematorji in sprejena vase žrtve.

Delegatke so se zaklele,

da ne bodo dopustile, da bi domobranci razbili narodno enotnost na Primorskem. V današnji borbi, ko divja po vsem svetu boj proti suženstvu in tiranstvu, je mesto vsakega poštenega Slovenca v Narodno-osvobodilni vojski. Z ogorčenjem so obsodile ne samo švabobrance, ampak tudi "sredince" ki stoje ob strani v tej borbi.

Izjavile so, da se ne smemo zanašati, da nas bodo drugi osvobodili. Dobro se moramo zavedati, da je edino oborožena borba pod vodstvom marša

la Tita edina pravilna pot slovenskega in vseh narodov Jugoslavije.

Pozvale so vse matere in žene naj z vsemi silami podpro mobilizacijo v narodno vojsko in naj pošljejo svoje sinove in može v Partizane. Izrazile so svojo pripravljenost prevzeti na svoja ramena vso težo dela v zaledju, samo da bo lahko šlo čim več moških v partizane. V dvorani so zadoneli enoglasni klici: "Vsi v partizane, vse za partizane".

Za vse prisotne bo ostala ta prva konferenca primorskih žena in deklet nepozabna. Čutile smo, da se uveljavljajo ženez vso silo v političnem življenju svojega naroda. Prvič v zgodovini so primorske žene govorile o političnih smernicah in razpravljale o svoji usodi in o usodi vsega naroda ter so pri tem pokazale vso svojo zrelost. Pokazale so, da se zaveđajo svoje enakopravnosti, ki jim jo je prinesla narodno-osvobodilna borba slovenskega naroda. Dokazale so, da so vredne tega zaupanja in da so tudi sposobne doprinesei velik del k današnji borbi slovenskega naroda in k bodoči izgradnji svobodne slovenske domovine.

Katja.

POTEK KONFERENCE

Od vseh strani primorske zemlje so se zgmi le zastopnice naših borbenih žena in deklet na prvo Pokrajinsko konferenco. Članice SPŽZ, ki so prihitele iz bližnjih vasi so skupaj z delegatkami napolnile do zadnjega kotička prostorne dvorane, ki je bila za to priliko okrašena z zelenjem, med katerim so se prepletali trakovi sloven

ske trobojnice. Na pročelju so visele slovenska, jugoslovanska in ruska zastava, slika našega maršala in voditelja tovariša Tita in slika voditelja vseh zatiranih narodov tovariša Stalina. Žive la NOVJ, Živela nepremagljiva Rdeča Armada, Živela naša nova vlada, Živela AFŽ, Živela SPŽZ itd.

OTVORITEV ZBOROVANJA

Ob 10 uri se je pričelo zborovanje. Naši borci so razvili zastavo in po dvorani je zadonel mo gočno in slovesno: "Naprej, zastava Slave..." Nad 20 let je ta pesem snula v srcih primorske žene, nad 20 let ni smela glasno preko ustnic. Ine 2. fe bruarja se je razlila po dvorani. Njeni zvoki so božali in izvabljali solze sreče in zmago slavja.

Tovarišica Nataša, članica Pokrajinskega odbo ra SPŽZ za Primorsko je otvorila prvo Pokrajins ko konferenco slovenskih žena in doklet na Primo rskem in povdarila ta edinstveni trenutek, ker še nikdar do tedaj se niso zbrale slovenske primors ke žene, da bi razpravljale o svoji in svojih o - - trok usodi in o usodi vsega naroda.

Pozdravila je vse navzoče, v prvi vrsti tova rišico Angelo, predsednico Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo, in tovarisico Heleno, članico Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo. Po dvorani je zadonel vzklik: "Živel Glavni odbor!" Nato je pozdravila to variša Vilfana, podpredsednika Narodno-osvobodilne ga odbora (Pokrajinskega odbora OF za Primorsko Slovenijo) in člana Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko. Sledilo je viharo vzklikanje Pokra jinskemu NOO, PK-ju in tovarišu Vilfanu. Pozdravila je tovariša Damjana, sekretarja poverjenstva PK ZSM za Primorsko. V dvorani se je dvignilo vzkli - kanje: "Živela borbena primorska mladina!"

Nato je tovarišica podala besedo tovarišici Angeli, ki je v imenu Glavnega odbora SPŽZ najpri

srčneje pozdravila vse zborovalke in jim želela obilo uspeha pri njihovem delu. Prinesla je borbene pozdrave žena² onstran bivše državne meje primorskim ženam. Rekla je: "Žene onkraj starih meja vemo, da ste bile ve tiste, ki ste ohranile slovenski jezik. S svojo borbo ste preprečile vse naklepe italijanskih fašistov, da bi iztrebili slovenstvo v tej naši prelepi deželi. Vem, da boste znale tudi v bodoče čuvati enotnost slovenskega naroda in enotnost narodov Jugoslavije, kot je naročil tovariš Tito (burni vzkliki: "Živel tov. Tito!") On je postavil temelj za novo Jugoslavijo. Vzkliki: "Živela nova Jugoslavija!" Vaša božična akcija, s katero ste pripravile 20.000 paketov našim borcem zgovorno priča o veliki ljubezni, ki jo gojite do naše vojske.

Zahvaljujem se vsem primorskim ženam, za vso pomoč, ki so jo nudile našim internirancem, ko so se vsi onemogli vračali iz Gonarsa in drugih taborišč.

V imenu Centralnega odbora AFŽ vam prinašam pozdrave tovarišic iz Hrvaške, Bosne, Črne Gore in Makedonije. Vzkliki: "Živele naše sestre z juga!" Tovariš Tito je dejal, da je ponosen na delo, ki ga vrše naše žene. Me žene moramo biti desna roka naši vojski in naši narodni oblasti. Me matere, ki smo s težavo redile otroke bomo podpirale našo vojsko, ki je jamstvo za srečnejšo bodočnost naših otrok."

Tovarišica Nataša se je toplo zahvalila za njene iskrene besede in podala besedo tov. Vilfanu.

POZDRAVNI GOVOR TOVARIŠA VILFANA.

Tov. Vilfan je prinesel borbene pozdrave

Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora in = Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko. Slovenski Protifašistični Ženski Zvezi in čestitke k = njenemu delu, z željo, da bi dosegla v bodoče še večje uspehe. Rekel je, da če ne bi bilo sodelovanja žena in deklet, ne bi bili tam, kjer smo, ne bi bili na pragu svobode.

Ve žene in dekleta ste ne izkazale povsod. Polno je tistega drobnega dela, ki ste ga ve izvršile. Spominjam se samo vaše božične akcije in = mislim, da pravilno tolmačim misli naše vojske, = če vam izrečem v njenem imenu se enkrat zahvalo. (Vzkliki: "Živela naša hrabra vojska! "Živeli naši partizani!") Ve ste steber političnega dela. = Če pridem na zborovanje in vidim na njem večino žena in deklet, vem, da bo zborovanje dobro uspešno. Žene niso nikdar krenile s poti borbe, ki jo je načrtoval Izvršni odbor. Burni vzkliki ("Živel = Izvršni odbor!") Matere ve ste dale kar imate = najdražjega. Dale ste svoje sinove v partizane. = Marsikateri izmed njih je žrtvoval svoje življenje za svobodo naše domovine. Gonili so vas po = ječah, mučili so vas. Tudi marsikatera od vas nas je za vedno zapustila. Spominjam se tistih deklet ki so prišle ukaželjne v politično šolo, pa se = je našel nekdo, ki je pripeljal zločinske morilce (Vzkliki: "Smrt izdajalcem!")

Eno moramo priseči: Za tiste, ki podpirajo okupatorja in njegove bande, ki so krivi smrti naših najboljših, za tiste nič drugega kakor smrt!

Vem, da ste se odločile, da boste vzdržale v tej borbi do konca. A vendar si želite, da bi bilo kmalu konec in se sprašujete kako je na fronti. Tam na vzhodu zmaga Rdeča Armada pod vodstvom tovariša Stalina (viharno vzklikanje Rdeči Armadi in tovarišu Stalinu) bliža se Estoniji in = Balkanu in s tem tudi nam. Dne 23. februarja bo =

praznovala svojo 26.letnico. Če bi je ne bilo, bi tudi mi se dolgo čakali na svobodo. Njej se imamo zahvaliti, da se ji bližamo. Naj ne bo vrha, = kjer bi ta dan ne goreli kresovi, naj ne bo kraja, kjer bi ne bili napisi hvaležnosti, kjer ne = bi proslavljali tega dne na dostojen način (vzkliki: "Bomo!")

Ve poznate podrobno sklepe AVNOJ-a, ki je do končno potrdil, da bo ta naša sveta zemlja pripadla samo in edino Jugoslaviji. Če bi še kdaj kak tujec hotel preko naših meja bodo stali za mejo vsi Slovenci in vsi Slovani, tja do Vladivostoka. AVNOJ je postavil novo vlado, kateri načeljuje = tovariš Tito, ki že tretje leto vodi borbo proti okupatorju. In prav mi Slovenci smo predlagali, = da se podeli tovarišu Titu naslov maršala (burno vzklikanje: "Živel maršal Tito!") Begunska vlada je organizirala bratomorno vojno, ki pomaga okupatorju. V našo novo Jugoslavijo ti ljudje nimajo dostopa. In to vlado je organiziral kralj Peter (vzkliki: "Dol z njim!")

Prihajam s predlogi in nasveti za nadaljnje = delo. Treba je, da prevzamete našo častno odgovornost v našem javnem življenju. Tako malo tovarišic je v terenskih odborih. Morale bi biti v gospodarskih komisijah, roditeljskih svetih in v = vsej javni upravi. Zavedati se morate, da ste enakopravne v borbi. Če boste v njej sodelovale, bomo z lahkoto premagali težavo, ki nas ločuje = od končnega cilja. Sedaj boste pretresale svoje delo in naredile načrt za bodočnost. Ve slovenske matere in žene ste vir življenja slovenskega naroda. Ko gradimo Slovenci svoj narodni dom stopa v ospredje slovenska žena, ki postaja enako = pravna svojemu moškemu tovarišu. Odpira se ji pot svobode. Strli bomo fašizem, ki je nas Primorske = Slovence tlačil 25 let in s tem bomo strli tudi

tistega, ki je izrabljal ženo in jo najbolj zapostavljal. Naj živi slovenska žena, najzvestejša pobornica nove Jugoslavije, Naj živi močna, trdna = Jugoslavija! (Burno in dolgotrajno vzklikanje in ploskanje.)

Tople in borbene so bile besede tov. Vilfana. Prišle so iz srca in segle naravnost v srce.

Tovarišica Nataša se mu je zahvalila zanje = in podala besedo tov. Damjanu, ki je najprej pozdravil v imenu mladine zborovanje žena in deklet. V svojem govoru je povečeval primorsko mater, katero je rešila otrokom slovenski jezik, katero je vzgojila mladino, da z lahkoto prenaša žrtve, ki = jih terja danes naša narodno-osvobodilna borba. = Propadla je vsa tista trhla fašistična stavba, ki = ki je sastrupljala našo mladino in propadlo bo = vse, kar nima v narodu korenin. Čim večje bo naše = sodelovanje v borbi, tem bližja bo svoboda. Zato = na delo za pomoč naši vojski!

Ko je tovariš Damjan končal svoj govor se mu je tovaršica Nataša zahvalila in podala besedo = tovarišici Katji, katero je dala podrobno poročilo o dosežanem delu.

Podala je razvoj ženskega gibanja v bivši Jugoslaviji, in razvoj in organizacijo SPŽZ v Sloveniji. Konkretno za Primorsko pa je navedla njene uspehe in izrekla izrecno pohvalo tovaršicam iz Brkin, Krasa in Pivke. Na osnovi že doseženih = uspehov je pozvala vse borbene Primorke na še večjo delavnost in pomoč naši narodni oblasti ter = naši vojski.

Njenem poročilu so sledili viharji vzkliki = naši partizanski vojski, Protifašistični ženski = zvezi, Kati Peinovič, predsednici AFŽ in prvemu = kongresu SPŽZ za Primorsko.

S tem je bil dopoldanski program končan.

Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Politični referat je podala tovarišica Angela, predsednica Glavnega odbora SPZZ za Slovenijo.

REFERAT TOV. ANGELE.

"Tovarišice primorske Slovenke! Prvič v zgodovini boste lahko danes izrazile svoje narodno prepričanje in obsodile vse, kar je krivo vašemu 25 letnemu trpljenju. Danes smo vse Slovenke prvič v zgodovini slovenskega naroda enakopravne. Prvim partizanskim edinicam, ki so organizirale prve partizane na Primorskem, se moramo zahvaliti, da se je podrla meja, ki nas je ločila 25 let, in da lahko zborujemo.

Žene onstran starik meja smo vedno razumele vašo bol, vaše trpljenje, v katero vas je pahnil fašizem, ki vam je jemal sinove za svoje osvajaalne boje v Abesiniji in Spaniji in končno za rusko fronto. Ve ste pričakovale rešitve od stare Jugoslavije. Me pa smo vedele, da vas ona ne more rešiti, ker njena vojska ni bila ljudska, temveč vojska petokolonskih generalov kakor je Rupnik. Njeni voditelji so hujskali narode drugega proti drugemu in ko je prišla vojna vihra, so njene narode Prodali."

Očrtala nam je vse gnilobo razmer, ki je bila v Jugoslaviji, in borbo Komunistične partije proti fašizmu, ki si je vtiral pot v Jugoslavijo. Radi izdaje generalov in politikov je Jugoslavija v nekaj dneh propadla. Okupacija, ki je sledila, nam je prinesla trpljenje, prinesla nam je pa tudi narodno osvobodilno borbo. V tistih težkih dneh je Komunistična partija Slovenije dala pobudo za ustanovitev Osvobodilne fronte. V narodno osvobodilnem boju sodeluje v polni meri tudi žena. Žena se bori kot borka, bolničarka in poli-

tična delavka ob rami svojega moškega tovariša = in postaja z njim enakopravna.

Leta 1941. sta bili pred nami dve poti: pot časti in pot hlapčevstva. Če bi sprejeli drugo, bi naši sinovi krvaveli na ruskem bojišču za tuje = interese. Slovenske žene so to razumele do dna. Z vseni močmi so podprle partizanstvo, v katerem je naša rešitev. Tov. Angela je opisala nastanek naših partizanskih edinic, ki so zrasle v mogočno narodno osvobodilno vojsko. Pokazala je na klaverno po našenje Hitlerjevih pomočnikov: bele in plave garde, ki so krivi, da je na tisoče naših domov požganih, da je na tisoče naših ljudi trpelo in še trpi v taboriščih. Jamstvo, da vse trpljenje in vsa = prelita kri ne bo zastonj, so sklepi AVNOJ-a, lani novembra meseca. Tov. Angela nam je podala kratko a jasno sliko o pomenu naše nove jugoslovanske = vlade pod vodstvom tovariša Tita, ki bo znala oču vati vse pridobitve triletno narodno osvobodilne borbe narodov Jugoslavije.

Tov. Angela je končala svoj referat z izrazi občudovanja za slavne zmage Rdeče Armade in za = požrtvovalno delo naših ruskih sestra. "Slovenske žene bomo sledile vzgledu ruskih žena. Delale bomo za našo vojsko, živele bomo le za naše osvobojenje."

Njen govor so neprestano prekinjali vzkliki = in ploskanje tovarišic. Vzklikale so naši vojski, AVNOJ-u, tovarišu Titu, Komunistični partiji Slovenije, Centralnemu komitetu KPS in njegovemu sekretarju tov. Luksi; z nepopisnim navdušenjem so pa = prekinjale govornico, ko je govorila o borbah in zmagah Rdeče Armade z vzkliki tovarišu Stalinu = Sovjetski Rusiji, Rdeči Armadi in ruskim sestram. Po govoru je sledilo viharno ploskanje, vedno novi in novi vzkliki so se trgali iz prs zborovalk. Zdelo se je, da jim ne bo konca.

Ko se je dvorana počasi pomirila, je tov. Nata

ša otvorila debato.

K debati se je oglasilo 28 tovarišic. Ni pa bila to navadna debata, kot je običajno pri takih zborovanjih. Bile so navdušene in pretresljive izpovedi tovarišic o trpljenju in o borbi = vsega naroda. Govorilo je njihovo srce do kraja = predano naši narodni osvobodilni borbi. Te izpovedi so priklicale vsem navzočim solze v oči. (Prizore iz debate bomo objavili v prihodnji = številki. Opona uredništva.)

Na koncu debate je vsa dvorana enoglasno obsodila podle domobranske izdajalce, Hitlerjeve = biriče in valpte, ki pomagajo hitlerjanskim barbarom uničevati slovenski narod. Obsodile so izdajalsko begunsko vlado v Kairu, ki je iz tujine organizirala bratomorno klanje in se vdinjala = Hitlerju. Obsodile so izdajalskega kralja, ki je središče, okoli katerega se zbira vsa protijudska klika, ki upa, da se bo s pomočjo kogarkoli zopet vrnila v Jugoslavijo in ponovno sedla jugoslovanskim narodom na vrat. Zahtevale so, da najzadnji zavezniki obsodijo begunsko vlado in = prekinajo z njo vse stike. Obsodile so pa tudi = vse tiste, ki stojijo v današnjem narodno osvobodilnem boju ob strani in čakajo, da jih bodo drugi rešili. Tovarišice so povdarjale, da bomo le z = borbo priborili svoje mesto v bodočem svetu, ne pa z brezplodnim govoričenjem, kot delajo ti takozvani "sredinci". Enoglasno je zagrmelo po = dvorani : "Vsi v partizane! Borba je naša edina pot!". Deledatke so soglasno sklenile, da bodo že ne prevzele v zaledju na svoja ramena vse delo, upravno in politično. Vsi moški morajo v partizane, da bo čimprej zavihrala v naši svobodni domovini slovenska zastava s peterokrako rdečo zvezdo.

REFERAT TOV. HELENE.

Referatu tov. Angele je sledil organizacijski referat tov. Helene, članice Glavnega odbora SPZZ. V njem nam je podrobno očrtala kako je nastala na pobudo Osvobodilne fronte SPZZ, v kateri je lahko tudi slovenska žena in mati borka za svobodo slovenskega naroda, ne da bi zgrabila za puško in se ločila od svojega doma in otrok. Na kratko je orisala organiziranje SPZZ na Primorskem in organizacijo SPZZ ter AFŽ, v kateri so povezane tovarišice iz vse Jugoslavije. Izčrpno je govorila o vseh nalogah, ki jih izvršuje in ki jih ima SPZZ. Osnova vsega dela, ki smo ga vršile in ki se stoji pred nami pa je zgraditev novega človeka, poštenega, resnicoljubnega in svobodnega, ki ga mora oblikovati kot vzgojiteljica slovenska žena. Končala je svoj referat z vzklikom: "Naj živi slovenska žena, ustvariteljica novega človeka, ustvariteljica tovarštva svobodnih, veselih in delavnih ljudi."

Tudi po tem referatu se je razvila živahna debata.

po zaključeni debati je tov. Orana prečitala pozdravne brzojavke AVNOJ-u in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, tovarišu Titu, Izvršnemu odboru OF, Centralnemu komitetu KPS in Centralnemu odboru AFŽ ter pozdrave Pokrajinskemu odboru OF za Primorsko Slovenijo, Pokrajinskemu komitetu KPS za Primorsko Slovenijo in Glavnemu odboru ZKM. Vsi pozdravi so bili z navdušenjem sprejeti.

Sledila je volitev. Izvoljen je bil ves dosednji iniciativni odbor. Vanj je bila sprejeta ena nova članica. Za častno članico Pokrajinskega odbora SPZZ pa je bila izvoljena na splošno željo mati Junakinja.

Zborovanje se je zaključilo z vzklikanjem tovarišu Titu in s pesnijo "Naprej zastava Slave".

Zvečer je bil prirejen lep kulturni večer. (O tem bomo poročale v prihodnji številki. Opomba uredništva.)

Mara.

POZDRAVNE BRZOTAVKE

POSILJANE S PRVE POKRAJINSKE KONFERENCE SPZZ ZA PRIMORSKO.

AVNOJ-u in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije.

Primorske žene zbrane na svoji prvi širši = Pokrajinski konferenci pošiljamo borbene in plamteče pozdrave AVNOJ-u in naši prvi pravi ljudski vladi Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, zavedajoč se, velikega dne drugega zasedanja AVNOJ-a in njegovih odlokov med njimi odlok o priključitvi Primorske k novi Jugoslaviji.

Primorske žene so na svoji prvi konferenci obsodile begunsko londonsko vlado s kraljem Petrom na čelu radi njenega izdajalskega delovanja, ker pomaga Nemcem pobijati naše partizane in požigati naše domove.

Primorske žene zahtevamo od zapadnih zaveznikov, da takoj prekinajo vse stike z izdajalsko begunsko londonsko vlado in priznajo Nacionalni komitet osvoboditve Jugoslavije kot edino zakonito pravo ljudsko vlado.

Prvemu maršalu Jugoslavije tovarišu T i t u .

Zastopnice vseh borbenih žena Primorske, Slovenske Benečije in Istre pošilja s svoje prve Pokrajinske konference svoje borbene plameče pozdrave Van genijalnemu vojskovodji in Vrhovnemu komandantu Narodno-osvobodilne vojske Jugoslavije, ki nas je s svojo krvjo rešila 25 letnega suženstva. Zavedamo se, da je naša s slavo ovencana vojska pod vašim vodstvom jamstvo za našo svobodo in srečnejšo bodočnost v novi demokratični svobodni Jugoslaviji.

Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

S svoje prve Pokrajinske konference vam pošiljamo kot zakonitemu zastopniku slovenskega naroda protifašistke s Primorskega svoje borbene pozdrave in vam izrekamo svojo globoko hvaležnost in priznanje za modro vodstvo slovenskega narodno-osvobodilnega gibanja iz katerega je zrasla Narodno-osvobodilna vojska Slovenije, ki je osvobodila našo Primorsko iz 25 letnega suženskega i talijanskega barbarskega fašizma.

Centralnemu komitetu Komunistične Partije Slovenije

S prve Pokrajinske konference pošiljamo primorske žene protifašistke Komunistični Partiji = Slovenije svoje borbene in hvaležne pozdrave. Zavedamo se, da Primorska ne bi bila osvobojena brez osvobodilnega gibanja slovenskega naroda, katerega ne bi bilo brez KPS. Še posebej pa pozdravljamo Komunistično Partijo kot prvoboriteljico za enakopravnost žene in kot poroka, ki bo vedno na vsa kem koraku ščitila pravice žena.

Centralnemu odboru AFŽ za Jugoslavijo.

Primorske žene in dekleta zbrane na prvi Po krajinski konferenci SPŽZ Van pošiljamo borbene sestrške pozdrave. Zavečajoč se svojih dolžnosti v narodno osvobodilni borbi bomo z vsemi silami podprle junaško borbo in napore žena vse Jugoslavije za zgraditev boljše, srečnejše skupne domovine, v kateri bodo tudi žene dobile vse pravice.

8. MAREC

PRAZNIK VSEH BORBENIH ŽENA.

Pred 30 leti je predstavljal 8. marec kot praznik borbe delovnih žena vsega sveta. Od takrat naprej so delovne žene na ta dan demonstrirale po ulicah velikih mest in dajale duška svojemu sovraštvu do vseh onih, ki so vzdrževali ženo v suženstvu, ki so izkoriščali človeka po človeku. Večkrat so bile te demonstracije razbite s policijskimi pendroki in bajoneti žandarjev. Toda borbe žena niso mogle zadušiti, ker jo je vodil delavski razred s svojo revolucionarno Partijo na čelu, ki v borbi nikdar ne kloni. Tako je proslava 8. marca začela kot borba za žensko enakopravnost.

8. MAREC, PRAZNIK BORBENIH ŽENA, PRAZNOVAN V ZNAMENJU BORBE PROTI KRIVIČNI VOJNI.

V prvi svetovni, imperialistični vojni, ki je gnala družinske očete v vojne klavnice, so ostale žene in matere s svojimi otroki same doma s skrbjo, kako preživeti družino. Treba je bilo re-

Šiti svet tega neplodnega klanja, te krivične vojne. Delavski razred je prevzel nase to nalogo. = Ruske delavke so prve odgovorile na poziv Lenina, ki se je glasil: "Mirni in delavni prenehajte s tem medsebojnim klanjem, ki je v korist osvaja-
lcen!" Žene in matere mnogih zatiranih narodov = so se odzvale temu pozivu. Najglasneje in najod-
ločneje je dvignila svoj protest proti krivični vojni Roza Luxemburg, znana bojevnica za ženske = pravice. Tedaj so si delovne žene izbrale 8. ma-
rec za mednarodni ženski dan. Ta dan so izbrale = zato, ker se je na ta dan vršila prva demonstra-
cija s katero so ameriške žene zahtevale enako-
pravnost.

V letih 1914-1917 je bilo največje, zlo impe-
rialistična vojna, največji sovražnik žena in na-
ter so bili netilci te vojne. In zato se je 8. ma-
rec v vseh teh letih proslavljal v znamenju ost-
re borbe proti vojni. Na ta dan so žene manifes-
tirale svojo borbo: "Konec krivični vojni!" Na =
čelu te borbe je bila ruska Partija boljševikov.

Najlepša proslava 8. marca je bila ona, ki =
je za ruske žene pomenila konec vojne. To je bi-
lo leta 1917, ko so ruske žene šle na ulico in
manifestirale svoje zahteve: "Mir in kruh!" Tak-
rat so ruski vojaki skupno z delavci obrnili o-
rožje proti zasovraženim carskim oficirjem. Stav-
kujoci so si podali roke z ženami in vojaki, os-
vojili so Petrograd. Tako so ruske žene proslavi-
le svoj zadnji 8. marec v suženstvu. Takrat so do-
segle enakopravnost in svobodo, blagostanje in
mir. Od tedaj je ženski dan dan za sovjetske že-
ne praznik svobode in proslavljale so ga kot ta-
kega vse do te vojne. V letih borbe proti fašiz-
mu pa ga slavijo v znamenju borbe proti smrtne-
mu sovražniku, nemškemu fašizmu. V sovjetski do-
movini so spoznale, kaj se pravi biti srečna že-

na in mati in za to srečo se borijs kot levinje. Njihova ljubezen do Rdeče Armade je neizmerna, njihova pomoč Rdeči Armadi je nad vse izdatna.

V stari Jugoslaviji mnoge nismo vedle za 8. marec. Nismo vedle, kaj nam grozi od fašizma, dokler nam ni Komunistična Partija pokazala vso nevarnost, ki grozi ženi in materi in vsemu narodu od tega zla. KP nam je odprla oči: "Ne delajte si utvar. Laž je, da vam fašizem nudi mir in dom in družinsko srečo."

In res, kar je KP v svoji previdnosti prerokovala, se je zgodilo. Razgalil se je fašizem v svoji okrutni, ostudni goloti. Materje in žene smo doživele najhujše, kar nas more doleteti: požigajo nam domove, morijo nam otroke, ubijejo može, pošiljujejo hčere, streljajo sinove.

Letošnji 8. marec je že tretji, da ga praznujemo v znamenju borbe proti fašističnemu okupatorju, za osvoboditev našega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Kajti mednarodni ženski dan praznujemo vedno v smislu mobilizacije vseh ženskih sil za doseg tistih ciljev, za katere se že ne takrat borijs. Pred 30 leti so se borile za enakopravnost. V letih svetovne vojne so se borile proti krivični vojni, po končani svetovni vojni spet za ženske pravice, sedaj se borimo za zmago narodno-osvobodilnega gibanja, za mir, toda ne za mir za vsako ceno, temveč za zmagoviti, zmagoviti mir, ki ga ne bomo dosegli drugače, kot z najostrejšo borbo.

In zato bomo letošnji mednarodni ženski dan praznovali v znamenju velike ljubezni do naše vojske. Dale bomo naši vojski več, kot smo dale dosedaj, da bo še bolj zmagovito bila po sovražniku in ga končno izgnala z naše svete zemlje.

Praznovali bomo 8. marec skupno z ženami vse Jugo-
slavijske, ker smo vse ena sama enotna protifašisti-
čna zveza žena. Naša vojska se pod modrim vodstvom
maršala Tita bori za svobodo vseh narodov Jugo-
slavijske in me bomo pomagale, da se njihova enotnost
še bolj poglobi.

(Iz okrožnice Glavnega odbora).

PRIMORSKA MATI

Na prvi pokrajinski konferenci SPŽŽ sem se
srečala z materjo, ki ji pravijo radi njenega ju-
naškega ponašanja pred nemškimi okupatorji juna-
kinja.

Sedela je v prvi vrsti, so opazila je nisem,
dokler ni vstala s svojega sedeža. Bila je visoka,
krepka in lepa žena, oblečena v preprosto črno ob-
leko. Glavo so ji pokrivali le črni lasje, med ka-
terimi še nisi opazil sivih pramenov. Vsa njena
pojava je bila v skladu z njo samo. Vse oči so se
obrtnile k njej in jo napeto gledale. Počasi kakor
da bi zbirala svoje misli je spregovorila. Njena
beseda je bila jasna in krepka, osvojila je takoj
vse poslušalce, pritegnila vsa srca. Prej glasna
dvorana je hipoma onemela in prisluhnila besedam
matere junakinje.

Takole je govorila junaška mati:

"Tuči jaz sem mati treh partizanov. Dva sta
mi že padla in ni mi žal, da sem vzgojila take si-
novce. Naj ne bo mater, ki bi ji bilo žal če bi =
njen sin ali brat padel v boju za svobodo, naj ne
bo mater, ki bi dala svoje sinove belogardistom.
Fašistom ste dajale svoje sinove. Kadar je fašizem
klical, ni nihče rekel: Mi ne gremo! Sedaj ko kli-
če naš narod še nekatere matere izgovarjate na

bolne sinove in ne mislite na sramoto, ki vas bo oblila tisti čas, ko bomo zadihali svobodo. Izgovarjate se, da vam bodo požgali hišo, če bo šel sin v partizane. Kaj zato, če jo požgo, saj bomo po vojski zgradili novo, lepšo in večjo. Sedaj se pripravljamo na nekaj velikega in za to velikomoramo žrtvovati vse."

Njeni stavki so presunili navzoče. V globoki ganjenosti je zapela dvorana: "Kot žrtve ste padli". Tudi mati junakinja je pela in bila je visoko vzravnana. Njena pest je bila krčevito stisnjena in je klicala po masčevanju. Njen glas je bil mehak in čist. V očeh sta ji blesteli dve svetli solzi. Vedela se, da je v tistih trenutkih videla v duhu svoja dva fanta, krasna mladeniča, katera je žrtvovala za našo sveto borbo.

V odmoru sem stopila k njej. Rada bi se bila še kaj pogovorila z njo, izvedela še kaj iz nje nega življenja.

"Tako vesela sem, da sem te spoznala, tovarišica. Tvojega sina sem spoznala že pred meseci, krasen fant je."

"Ali ti mojega sina poznaš?" mi je rekla in postala takoj bolj zaupna do mene.

Pogovorili sva se tako, kakor bi si bili znanci že dolgo vrsto let. Grozne dneve je prestala mati Junakinja v zadnjih mesecih te naše borbe. Nikdar se ji ne bodo izbrisali iz spomina, ker se zbrisati ne dajo. Se zamaniš jih komaj.

Po razsulu Italije se je odločil tretji sin da gre v partizane. Velik, stasit mladenič je bil, življenja in upanja poln. Prisrčno sta se poslovila z materjo tisti večer in nista niti od daleč slutila, da se poslavljata poslednjič. Ni slutila, da bo za vedno izgubila svojega otroka, ko je odhajal čez domači prag in stopil na trdo cesto. Izdajalčeva stopinja mu je sledila prav =

do poartije, kjer je prenočil. Proti jutru so prišli Nemci in so ga ubili. Zdrav je zapuščal prejšnji dan domačo vas, mrtev se je drugi dan vračal vanjo. Nemci so ga pripeljali na lojterskemvozu vsega raznesarjenega in krvavega. Sklicali so skupaj vso vas, hoteli so vedeti čigav je. Zatajiti je morala svojega otroka, čeprav se ji je srce trgalo od bolečine. Niti ena solza ni smela preko njenega lica. Nemški psi pa so lajali vanjo, da je psica in ne mati, ker ne joče za svojim otrokom. Ona pa je morala tajiti, tajiti do skrajnosti. Šele, ko so ji pokazali njegovo legitimacijo s slako, ni mogla tajiti več. Namesto, da bi spremljala svojega mrtvega otroka na njegovi poslednji poti, je morala v zapor.

Dva sinova je žrtvovala za svobodo naše Primorske, za vsakega posebej je trpela, a trpljenje je ni strlo, le ojeklenelo jo je. Gledala sem jo pozneje, kako je spremljala z največjo pozornostjo potek konference in zdelo se mi je, da živita njena dva mrtva sinova v njenem delu.

OBJAVA

Objavljamo plemenito tekmo okrožji rajonov in vasi v nabiralnem mesecu od 8.II. - 8.III.44. V tem mesecu bomo pridno zbirale vse potrebno za naše ranjene borce. Točnejša navodila so dobili okrožni odbori SPŽZ. Prihodnjič bomo objavile imena okrožji, rajonov in vasi, ter imena tovarišic, ki se bodo izkazale najboljše pri tem delu. Pridno na delo, naše geslo v tem času mora biti: "Vse za naše ranjene borce!"

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPŽZ za Primorsko

OKROŽJA TEKMUJEJO

Kraško okrožje je nabralo v mesecu januarju preko 50.000 lir prostovoljnih prispevkov, 56 kg masti in 23 l. olja.

V Trstu je postavljen okrožni odbor in tovarišice so se z vso požrtvovalnostjo vrgle na organizacijsko delo.

Okrožje Brkini. Tu so prirejale masovne mitinge po vaseh v zvezi s kampanijo za AVNOJ.

Tovarišice iz Tolminskega okrožja so organizirale delovne čete, ki prično delujejo.

Pivško okrožje se je v zadnjem mesecu zelo dvignilo in ga danes stojemo v vrsto najboljših okrožji.

Ajdovsko okrožje je nabralo v mesecu januarju 51.890 lir prostovoljnih prispevkov in posojila.

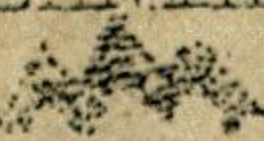
Vsi doseženi uspehi nam morajo biti v vzpodbudo in nam dajati še več volje in stopnjevati našo delavnost in borbenost.

Pokrajinski odbor SPŽZ za
Primorsko.

OPUSKULI A. J. KORNO

Priloga.

TEHNİKA
O. F
SABOTIN

Cena 2.- Liri